

νοντι ἐπὶ τὴν ἄκραν τῆς ἀκτῆς ἐξανοίγεται ἐξαπιναιῶς μεγαλοπρεπῆς ἡμίκυκλος κόλπος, ἐφ' οὗ τῷ βραχύνει κρασπέδῳ κατὰ τὴν προσάρκτιον κλίσιν προσαρτᾶται ἡ πολίχνη Καβάλα. Ὁ δὲ κυανοῦς οὗτος κόλπος μετὰ τῶν προεξεχόντων καταδρόμων ὁρέων τῆς νήσου Θάσου ἐπὶ τὸ νοτιοανατολικὸν καὶ τὴν εὐρὺ μηχανομένην τελματώδη χώραν τοῦ Νέστου¹, τὴν ἀποτελοῦσαν σχῆμα τοῦ Δέλτα, ἐπὶ τῷ ἀκροτάτῳ ὁρίζονται πρὸς ἀνατολὰς (ὅπου ἡ μεθόριος γραμμὴ Μακεδονίας καὶ Θράκης) ἀποτελεῖ γραφικωτάτην εἰκόνα. Τελευταῖον κατὰ τὸν Γερμανὸν περιηγητὴν ἡ λευκὴ Καβάλα μετὰ τοῦ καταπεπτωκότος φρουρίου αὐτῆς ὑπεράνω τῆς πέτρας (δὴλ. τοῦ βράχου) ἀναμνηστικῶς τὸν δραστηκὸν ἐκείνον Μεχμέτ Ἀλῆν, τὸν ιδρυτὴν τῆς νέας αἰγυπτιακῆς δυναστείας, ὅστις ἐν τῷ ἡρέμῳ τούτῳ καὶ ἀπομεινωμένῳ πολισματικῇ τῆς Μακεδονίας εἶδε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

¹ Ἐν Λευκάδι, Ἰανουάριος 1885.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ.

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΟΝΟΥ.

(Συνέχ. ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τέλος ὁ Βόρρης, ἀρκούντως γινώσκων τὰ πράγματα καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ βασιλείως τῆς Πολωνίας, ἐπελάβετο τοῦ λεπτοῦ ζητήματος τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενος ἐχειροκρότησε ζωηρῶς τὸ εὐσεβὲς σχέδιον τοῦ Τσάρου Θεοδώρου. Ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος ἦτο φυσικώτατος, ὁ δὲ ἐπιδέξιός ὑπουργὸς εἶχε προτείνει ἀπροκαλύπτως τῷ Ἱερεμίᾳ (θὰ ἴδωμεν δὲ ἀμέσως μετὰ πάσης εἰλικρινείας) νὰ γείνη ὁ ἀνώτατος πατριάρχης τῆς ῥωσικῆς ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲν ἦτο καλῶς ῥητορικὸν ὀνειροπόλημα ὅπως δελεάσῃ τὸν πτωχὸν ὁδοιπόρον ὅστις ἐζήτει ἐλεημοσύνας ὅπως ἀνοικοδομήσῃ τὸν μικρὸν ναὸν τὸν ὁποῖον οἱ ἀγάδες ἠνείχοντο ἐπὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ Φαναρίου; Ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἥτις δὲν εἶχε πλέον ἢ μόνον τὸ ὄνομα τῆς οἰκουμενικῆς, καὶ τοῦ προσκαίρου ἐκείνου θρόνου ἐνθα ἐλειτούργει ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν γενιτσάρων, τῷ προσεφέρετο δεξιᾷ τοῦ τσάρου ὁ ἐνδοξος θρόνος τῆς Μόσχας, αἱ ἐλεύθεροι μητροπόλεις τοῦ Κρεμλίνου, καὶ τὰ πρωτεῖα ἐπὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας τοῦ Κιέβου, νομίμου κληρονόμου τῆς ἐν Σταμπούλ. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἦσαν αἱ κεναὶ σκιαὶ τοῦ παρελθόντος, ἀμαυρούμεναι ἅπασαι διὰ τῆς ἀθλιότητος

καὶ τῆς δουλείας ἐμπροσθεν δὲ αὐτοῦ εἶχε τὸ μέλλον καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναγεννηθείσης ὀρθοδοξίας. Οὕτως ἡ ἰδρυσις τοῦ νέου πατριαρχείου, ἥτις θὰ παρουσίαζε τοσαύτας δυσκολίας ἂν προὔτεινετο τῷ ἱεράρχῃ τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἀντίζηλος θερμὸς, ἐδέχετο τὴν συγκατάθεσίν του ἀνοίγουσα αὐτῷ ἀπροδοκίτους ὁρίζοντας μεγαλείου. Τοῦτο δὲν ἦτο εἰ μὴ ὁ πρῶτος δεξιὸς χειρισμὸς τοῦ Βόρρης, καὶ ὁ Ἕλληνας ἐνόησε μετ' ὀλίγον ὅτι ἡ διπλωματικὴ αὐτοῦ δεξιότης ὑπελείπετο κατὰ πολὺ. Μόλις ὁ ὑπουργὸς τοῦ Τσάρου ἤρπασε τὴν κατ' ἀρχὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἱεράρχου ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐδήλωσε πάραυτα τίνι τρόπῳ κατὰ τὴν ιδέαν τοῦ κυρίου του, ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ὤφειλε νὰ ἰδρυθῇ ἐν τῷ Βλαδημίρ. Ὁ Ἱερεμίας κατεξάνεστη ἀποδεικνύων ὅτι ἡ θέσις τοῦ ἀρχιποιμένου ἦτο παρὰ τῷ μονάρχῃ, ὅτι θὰ ἐταπεινούτο ἰδιαζόντως ἡ ἀξιοπρέπεια αὐτοῦ μεταβαίνοντος εἰς ἐγκαταταλελειμένην πρωτεύουσάν, μακρὰν τοῦ Κρεμλίνου καὶ τοῦ ὑπερτίμου ναοῦ τῆς Παρθένου. Ἀλλ' ἐπακριβῶς τὸν ναὸν τοῦτον καὶ τὸ πιστὸν ποιμνιον τῆς Μόσχας δὲν ἠδύναντο, κατὰ τὸν Βόρην, νὰ ἀφαιρέσῃ παρὰ τοῦ σεβασμίου ἐπισκόπου Ἰωβ, ὅστις τὰ ἡγίαζε πρὸ τόσο μακροῦ χρόνου, θὰ ἦτο δύσκολον ξένῳ, ἀγνοοῦντι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ῥωσικὰ ἔθιμα, νὰ καθέξῃ τὸν θρόνον τῆς Μόσχας, δὲν θὰ ἠδύνατο δὲ πρὸ πάντων νὰ ὁθύνῃ τὴν συνείδησιν τοῦ Τσάρου ἄνευ τῆς βοηθείας διερμηνέως, τῷ ὁποίῳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήρια τῆς διανοίας τοῦ μονάρχου. Ἐπὶ τέλους ὁ ὑπουργὸς, κύριος τοῦ λοιποῦ τῆς συγκαταθέσεως, ἥς ἐδεῖτο ὠμίλει ἀπροκαλύπτως, καὶ ἀπεχωρίσθη τοῦ πτωχοῦ ἱεράρχου, ἀφωπλισμένου διὰ τῆς ἐπιδεξίου τακτικῆς αὐτοῦ.

Οὐδέποτε ὁ Γοδουνῶφ διανοήθη σπουδαίως νὰ τῷ προσφέρῃ τὸν νέον θρόνον μεθ' ὅλον τὸ γόητρον, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὅτι ἐξησφάλιζεν εἰς τὸν θεσμόν τοῦτον εἰς τόσον ἐπιφανῆς νεοσύλλεκτος. Ἐὰν ἡ ἐντύπωσις ἤθελεν εἶσθαι μεγάλη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανωσύνης, θὰ ἦτον ὅμως ἀξιόθρηνητος εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἐν τῇ Ῥωσίᾳ τοῦ XVI αἰῶνος, ζηλοτύπῳ τῆς ἐθνικότητός της, καὶ εἰς ἄκρον ἐχθρᾶ πρὸς πᾶν ξενικὸν στοιχεῖον. Ὁ φιλόδοξος ὑπουργὸς εἶχεν ἀνάγκην διὰ τοὺς μέλλοντας σκοποὺς του νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ κλήρου τὸν ὑπέργηρον Ἰωβ, τὸ πλάσμα του, διὰ τὸν μητροπολίτην τῆς Μόσχας εἶχε προορίσει πάντοτε τὸ πατριαρχεῖον αἱ προσποιημένα δὲ εἰσηγήσεις τοῦ περὶ τῆς Βλαδημίρ, στρατήγημα μόνον ἦσαν καλῶς ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγόμενος θὰ ἀπέρριπτε θρόνον τοσοῦτον ταπεινόν, καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῆς αὐλῆς, ἥτις, κατὰ τὰς ιδέας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐξορίαν. Συνεπείθ δὲ τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, ὁ Τσάρος συνεκάλεσε τοὺς βογιάρους καὶ ὠμίλησεν οὕτω. «Ὁ Κύριος ἠδόκησε νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς ἡμᾶς τὸν πατριάρχην τῆς Βασιλευούσης, καὶ ἐσκέφθημεν ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἀναβιβάσωμεν εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα ὃν τινα ὁ Κύριος Θεὸς ἡμῶν ὑποδείξῃ» ἐὰν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας συγκατατίθεται νὰ μείνῃ ἐν τῷ ἡμετέρῳ κράτει, θὰ ἦναι ὁ πατριάρχης ἡμῶν

1) Καὶ αὖθις ἐ περὶ τὴν Γεωγραφίαν κατ' ἐξοχὴν διατετριφὸς καθηγητῆς κ. Δημήτριος διαφωτίζει τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ὡς: «ὁ μὲν Νέστος (Καρασσού) εἶναι ὁ μεθόριος τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ποταμὸς καὶ ἡ χώρα τοῦ Δέλτα ἐννοεῖται ἡ μεταξὺ τῶν δύο στομίων τοῦ ἀπέναντι τῆς Θάσου εἰσβάλλοντος Νέστου περιεχομένη παραλία χώρα (ἀποτελοῦσα τὸ σχῆμα τοῦ Δέλτα)».

»ἐν τῇ παλαιᾷ πρωτεύουσῃ τῆς Βλαδμηίρ, ἡ δὲ Μόσχα θὰ ᾤχη τὸν μητροπολίτην αὐτῆς ὡς πρότερον· ἐὰν ὁμοῦς ὁ Ἱερεμίας ἀρνηθῇ νὰ διαμένῃ ἐν Βλαδμηίρ, θὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Μόσχᾳ πατριάρχης ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.»

Ὁ Γοδουνῶφ ἐπανῆλθε νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ αἰχμαλώτου τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ριζάν καὶ ἀνέφερεν αὐτῷ τὸν περὶ Βλαδμηίρ συνδυασμόν. Τί ἐστὶ πατριάρχης ζῶν μακρὰν τοῦ Τσάρου; ἀπήντησεν ἰσχυρογνῶμον ὁ γέρων, πεποιθὼς ὅτι θὰ ὑπεχώρουν μᾶλλον κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν ἢ νὰ στερηθῶσι τοῦ ἐνδόξου προσώπου του. Ὁ Θεόδωρος συνεκάλεσεν ἐκ νέου τοὺς βογιάρους καὶ εἶπεν αὐτοῖς. «Ὁ Ἱερεμίας, οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀρνεῖται νὰ ἐξασκῇ τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐν Βλαδμηίρ, ἀλλ' ἐὰν τῷ παραχωρήσωμεν τοῦτο ἐν τῷ μεγάλῳ δουκάτῳ ἡμῶν τῆς Μόσχας, ἐνθα ἐδρεύει νῦν ὁ πατὴρ καὶ μεσίτης ἡμῶν ὁ μητροπολίτης τῆς Μόσχας Ἰώβ, συγκατατίθεται νὰ δεχθῇ τοῦτο. Τὸ τοιοῦτον δὲν θὰ ᾤτο δίκαιον. Ὁ σεβάσμιος πατὴρ καὶ μεσίτης ἡμῶν, ὁ μητροπολίτης Ἰώβ, ὁ ἅγιος οὗτος ἀνὴρ, ὁ ὁποῖος κατέχει ἐν ταῦθα τὸν θρόνον τῶν μεγάλων θαυματουργῶν προκατόχων αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐξορισθῇ μακρὰν τῆς παναγιωτάτης μητρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θαυματουργῶν ἁγίων λειψάνων.» Νέαι ἐφοδοὶ ἐγένοντο κατὰ τοῦ Ἑλλήνος ἱεράρχου ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τε τοῦ Βόρης καὶ τοῦ Στσεκαλώφ, τοῦ «δικόνου» τῶν πρεσβειῶν. Ἀμφότεροι οἱ ἄρχοντες διπλωμάται ἐκείνοι παρέπεισαν τὸν πτωχὸν γέροντα τοιοιτοτρόπως, ὥστε ἐπὶ τέλους ὑπεσχέθη νὰ ὑπακούσῃ καθ' ὅλα εἰς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Τσάρου, καὶ ὡς μόνον χάριν ᾤτησατο τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιστρέψῃ ὅσον ἔνεστι τάχιον εἰς τὴν ἐαυτοῦ πατρίδα. Ὁ τρόμος ἤρχιζε νὰ καταλαμβάνῃ αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν σκυθρωπῶν συνεταίρων τοῦ Τρομεροῦ· τὸ δειλὸν τοῦτο πνεῦμα προωρισθὲν διὰ παιδιᾶς τινος τῆς τύχης εἰς παντοειδεῖς ἀγῶνας, ἐπόθει τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔδαφος, οὐχ ἤττον μὲν ὀλισθηρόν, πλὴν κάλλιον γνωστόν, καὶ προὔτιμα πάσης ἀπολαύσεως τὰς συνειθισμένας ἤδη δυστυχίας. Μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ Θεοδώρου οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία ὑφίστατο περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκλογῆς, οὐχ ἤττον δέ, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας οἱ συνηγμένοι ἐπίσκοποι, ὥρισαν τρεῖς ὑποψηφίους, τὸν μητροπολίτην Ἰώβ, τὸν Ἀλέξανδρον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Νοβγορώδ, καὶ τὸν Βαρλαάμ, ἐπίσκοπον Ῥοστοδίου. Ὁ Βόρης διέγραψε τοὺς δύο τελευταίους, καὶ ὁ Ἰώβ, εὐνοούμενος ὑπὸ τοῦ Τσάρου, ἀνηγορεύθη πατριάρχης ἀπασῶν τῶν Ρωσσιῶν τὴν 23 Ἰανουαρίου 1589. Ἐξάμηνος ἐχρηστάθη ὅπως διεκπεραιωθῶσιν αἰσιῶς αἱ λεπταὶ αὐταὶ διαπραγματεύσεις. Ὁ Ἱερεμίας ἐπιμένων πάντοτε ὅπως ἐπιτύχῃ τὸ διαβατήριον αὐτοῦ, δὲν εἶχεν ἐπανακτῆσαι ἔτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ· ἐδέησε δὲ νὰ κενώσῃ τὸ ποτήριον μέχρι πυθμένος καὶ νὰ χρίσῃ τὸν ἀντίζηλον αὐτοῦ ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ, μετὰ τελετῆς, ἥτις τῷ προὔξενησεν ἀναμφιβόλως πικρὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐνθρονίσεως αὐτοῦ ἐν τῷ πενιχρῷ ναῷ τοῦ Φαναρίου. (ἀκολουθεῖ)

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ

Ἀραιὰ κατ' αὐτὰς εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς φιλολογικοὺς κύκλους ἐπιφαίνονται βιβλία, προσωρισμένα νὰ προσθέσωσι τι εἰς τὴν σύγχρονον φιλογικὴν κίνησιν, νὰ ἀναγνωσθῶσιν εὐχαρίστως καὶ νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περὶ τὴν νεαρὰν ἡμῶν φιλογικίαν εὐαρεστομένων νὰ διατρέβωσι. Καὶ δὲν ἐκλείσαν μὲν ἐξ ἀπελπισμοῦ τὰς θύρας τῶν τὰ τυπογραφεία, οὐδὲ τὰ ἐρμάρια τῶν ἐλληνικῶν βιβλιοπωλείων ἀπέμειναν κενὰ ἐξ ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς προσκομιδῆς, οὐδ' αἱ ἀττικαὶ ἐφημερίδες ἔπαυσαν ἀγγέλλουσαι καθ' ἐκάστην τοῖς φιλομύσοις τὴν ἐκδοσιν νέου τόμου λυρικῶν ποιήσεων ἀποφοίτου τινὸς τῶν γυμνασιακῶν ἐδωλίων, τοῦ ὁποῦ ἐξαίρεται τὸ ποιητικὸν τάλαντον, ἢ μεταφράσιν παραδόξου τινὸς μυθιστορήματος, μὴ καταρθώσαντος νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸν συγγραφέα αὐτοῦ ἀλλὰ δοξάζοντος ἐν τούτοις τὸν νεαρὸν μεταφραστὴν — ἐν τούτοις ὁμοῦ ἐν τῇ πλημμύρῃ ταύτῃ τῶν βιβλίων μετὰ Διογενεῖος φανοῦ πρέπει νὰ ζητήσῃ τις τὸ βιβλίον, τὸ βιβλίον ἐκεῖνο δηλονότι τοῦ ὁποῦ σκοπὸς δὲν εἶνε μόνον ναυξήσῃ καθ' ἐν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων. Θέλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι τὰ καλὰ βιβλία δὲν πλημμυροῦσι δυστυχῶς παρ' ἡμῖν ἢ δὲ ἀληθῆς ἀξία βαίνει κατ' ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκδόσεων. Εὐτυχῶς ὀλίγοι παρ' ἡμῖν σήμερον ἀπατῶνται ἐκ νεανικῶν τινῶν δοκιμῶν, οὐδὲ τὴν φιλογικὴν δόξαν τινὸς ἰδρύουσι προσλιπαρηθέντα διαφορίδια ἐφημερίδος ἐλληνικῆς, ἀπὸ παντὸς δ' ἔργου ἀπαιτεῖται σήμερον ἢ ἐνδειξίς ἐμβριθoῦς ἐργασίας, γνώσεων πολλῶν καὶ φύσεως μὴ ἐπαριστέρως ἐχούσης, τὰ δὲ ὀρθογραφικὰ θεματογραφήματα κενοδόξων μαθηταρίων χαιρετίζονται ἀπὸ τινος μετὰ τοῦ ἐμπέποντος εἰρωνικοῦ μειδιάματος. Ὡς ἐκ τούτου τὰ καλὰ βιβλία εὐτυχῶς τιμῶνται κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν ἕκαστα.

Ἄλλ' ἐάν τις — σκέπτομαι πολλάκις — ἐπεζήτηί τὰ βιβλία εἰς τὸ τέλος ἐκάστου λήγοντος ἔτους ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ὑπὸ στενοτέραν σημασίαν καλουμένην φιλογικὴν κίνησιν, τὴν ὁποίαν εὐαρεστοῦνται τινες νὰποκαλῶσι κίνησιν τῆς ἐλαφροῦς φιλογικίας, μὴ δισταζόντες ὁμοῦς νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ἐλαφρὰν ταύτην τὰ ὑψηλότερα προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τὰ λεπτότερα ἀριστοτέχνιδος φαντασίας συνθέματα — ἐάν τις, λέγομεν, ἐζήτηί τὰ βιβλία ἀντιπροσωπεύοντα τὴν γνήσιαν φιλογικὴν κίνησιν τοῦ ἔτους θὰ ἐδυσκολεῖτο νὰ ἀνεύρῃ τὰ βιβλία ταῦτα διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι δὲν ὑπάρχουσι. Καὶ ὁμοῦ δὲν πρέπει νὰ καταδικάσωμεν εἰς φιλογικὴν ἀπραξίαν τὴν ἡμετέραν γενεάν. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἐκδίδονται παρ' ἡμῖν ὡς ἀλλαχοῦ φιλογικαὶ μονογραφίαι, τόμοι, ποιήσεων πολλοί, τόμοι διηγημάτων καὶ μυθιστοριῶν, ἀλλ' ἢ ἐργασία γίνεται καὶ γίνεται ἐν τοῖς περιοδικοῖς συγγράμμασι. Μαντεύοντες φαίνεται οἱ ἀτυχεῖς συγγραφεῖς ὅτι δὲν εἶνε ἔρ-